

КРАСНОНОЖЕНКО В.О., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **БУРКОВСЬКА А. В.**, кандидат економічних наук,
 доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ І У СВІТІ: ПРИСКОРЕННЯ ІНФЛЯЦІЇ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Інфляція – одна з більш актуальних проблем сучасності, відома як ворог суспільства номер один, і вона тісно пов'язана з проблемами зайнятості населення, безробіття, матеріального і духовного благополуччя. Справа в тому, що інфляція стосується кожного. У світі немає жодної країни, яка в тій чи іншій мірі не постраждала б від інфляції.

Слід зазначити, що зростання цін на окремі товари та послуги не завжди є інфляційним явищем. Оскільки ціни на деякі комбінації товарів або послуг можуть суттєво зрости, тоді як ціни на інші комбінації товарів і послуг можуть суттєво знизитися, а загальний рівень цін може не змінитися, таке підвищення цін не є інфляційним. Інфляція - це загальне або середнє зростання рівня цін.

В українській економіці інфляція з'явилася ще за часів існування Радянського Союзу, у 1950-1960-х роках. Це пов'язане з різким падінням суспільної продуктивності праці. Але вона носила прихований характер. При хронічному дефіциті валюти втрачають своє значення, навіть коли ціни стабільні. Зараз, коли інфляція стала очевидною, її масштаби зростають. Наразі це відчувається найбільше через складну ситуацію в нашій країні. Сучасна інфляція піддається не тільки впливу монетарних, але й немонетарних факторів і має довгостроковий характер. Хоча ми отримали великий досвід у період гіперінфляції 1990-х років, ще не знайшлося ефективного способу подолання «важкої хвороби».

Основним показником інфляції в країні є коефіцієнт інфляції, або індекс споживчих цін, який характеризує загальну зміну цін на товари та послуги в поточному періоді порівняно з минулим.

В економіці інфляція проявляється у вигляді грошових знецінень, дефіциту товарів, послуг, підвищення загального рівня цін на товари, засоби виробництва та послуги, а також девальвації національної валюти [1. с. 234].

Стосовно ситуації в Україні можна зазначити, що основними причинами прискорення інфляції залишаються наслідки повномасштабної війни росії проти України – зрив виробництва, збій постачання та логістики, скорочення пропозиції товарів і послуг, а також збільшення виробничих витрат підприємств. Додатковий ціновий тиск зумовлений погіршенням очікувань населення та бізнесу, а також коригуванням офіційного курсу гривні в липні, що, у свою чергу, створює стимули для вітчизняних виробників і зміцнює стабільність української економіки під час війни [2].

Темпи зростання цін очікувано пришвидшувалися, але залишалися нижчими за базовий прогноз НБУ, опублікований в Інфляційному звіті за липень 2022 року, завдяки швидшому насиченню ринку нафтопродуктами та

стабілізації цін на пальне [2].

Динаміка інфляції буде й надалі стримуватися, причому інфляція фактично прискорюватиметься меншими темпами, ніж прогнозує Національний банк [2].

У вересні 2022 р. споживча інфляція в річному вимірі пришвидшилася до 24,6% (із 23,8% у серпні), у місячному вимірі ціни зросли на 1,9% [2].

З початком воєнних дій на території нашої країни значно посилюється вплив немонетарних факторів на динаміку інфляції в Україні. Підвищення проблеми безпеки та логістики призвели до передчасного зростання цін на продукти харчування, ліки, паливо та транспортні послуги. Так, лише за березень:

- продукти харчування подорожчали на 6,4% (в річному вимірі +19,6%);
- фармацевтична продукція – на 7,7% (в річному вимірі +13,0%);
- автомобільне паливо – на 7,7% (в річному вимірі +30,0%);
- транспортні послуги – на 2,6% (в річному вимірі +20,3%) [3].

Слід зазначити, що ще до початку війни на економіку України вплинули немонетарні фактори інфляції, такі як зростання світових цін на енергоносії та іншу сировину, епідеміологічні втрати, запровадження ринкового ціноутворення в енергетиці. В лютому 2022 року річне зростання цін на промислові товари становило рекордне значення за останні 27 років у розмірі 66 відсотків, включаючи 2,5-кратне зростання цін на електроенергію, газ і послуги опалення, 2,1-кратне збільшення витрат на сиру нафту та природний газ, 2,3-кратне зростання на кам'яне вугілля та зростання на продукти нафтопереробки в 1,6 рази, а на хімічну промисловість подорожчало в 1,5 рази [3].

У мирній Туреччині рівень інфляції сягає 80%; у Молдові — понад 30%; в Естонії — вище, ніж у нас; у Литві та Латвії — така сама, як у нас; у Польщі — безпрецедентна з 90-х років, більше 15%; в Чехії — 17,5%. В світі тривають процеси, які пов'язані зі зростанням цін на продовольство, пандемією, енергоносії, які тягнуть за собою зростання споживчих цін загалом [4].

В більшості країн Східної Європи (9 з 12) підвищення ключових процентних ставок відбувалося в умовах, коли рівень інфляції ex-post вже перевищував поточний рівень цієї ставки. Тобто, ужорсточення монетарної політики в основному мало не «випереджаючий» характер відносно інфляції, а «наздоганяючий». Іншими словами монетарна політика країн Східної Європи більшою мірою пристосовувалася до нових інфляційних умов, аніж намагалася активно впливати на рівень цін [3].

Звичайно, в Україні спостерігаються зростаючі інфляційні процеси. Крім цього, в нашій країні триває війна, яка є найбільшою в Європі з 1945 року. Інфляція є помірною в нашій державі. Слід зазначити, що українському уряду потрібно буде зробити складні кроки для того, щоб налагодити економіку країни.

Уряд вже проводить низку заходів, які допомагають стимулювати економіку. На АПК за програмою 5-7-9 було видано понад 30 тисячам

підприємців кредити на суму 51 мільярд гривень [4].

Прогнозується, що за підсумками поточного року наприкінці 2022 року рівень інфляції буде перевищувати 30% [5].

Як і раніше, ключовими важелями у стримуванні інфляції залишалися адміністративні заходи Національного банку та уряду України, передусім фіксація курсу гривні та тарифів на газ і тепло. Стримуючий ефект на ціни мали також налагодження поставок продукції через західні кордони та сформована унаслідок блокади морських портів надлишкова пропозиція сільськогосподарської сировини [5].

Враховуючи наслідки війни та значний внесок від підвищення адміністративних цін, очікується, що інфляція у 2023 році знизиться до 20,7%, а у 2024 – до 9,4%. Її повернення до цілі 5% передбачається у 2025 році [5].

Отже, тема інфляційних процесів в Україні та в цілому світі є надзвичайно актуальною та важливою. Величезні втрати соціального капіталу та виробничого потенціалу визначатимуть характер післявоєнного українського населення та поведінку компаній. У цьому випадку поспішне повернення до повного таргетування інфляції призведе до зниження ділової активності, обмеження зростання виробництва та збереження високого рівня безробіття. Водночас основна проблема інфляції буде залишатися нерозвинутою. Монетарна політика, яка є зосередженою лише на інфляції, не буде дозволяти банківській системі повністю включитися в процес відновлення післявоєнної економічної ситуації. Для активізації банківського кредитування в післявоєнній економіці заслуговує на увагу пом'якшення вимог фінансового регулювання та розвиток інструментів цільового пільгового рефінансування банківських кредитів, адже в порушеній воєнними діями економіці не вистачить ані застави, ані «надійних» позичальників.

Список використаних джерел:

1. Гальчинський А. Теорія грошей: навч. - метод. посібник. 2-ге вид. К.: Основи, 1998. 413 с.
2. НБУ: зберігаються доволі високі ризики розгортання інфляційних процесів. URL: <https://finbalance.com.ua/news/nbu--dovoli-visoki-riziki-rozhortannya-inflyatsiynikh-protsesiv> (дата звернення 20.10. 2022 р.).
3. Інфляційні процеси в Україні і світі та їх перспективи. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/513069_inflyatsiyni_protsezi_ukraini_i_sviti.html (дата звернення 20.10. 2022 р.).
4. "Час для непопулярних рішень": нардепи спрогнозували економічне майбутнє України. URL: <https://suspilne.media/271530-visoka-inflacia-sposterigaetsa-j-za-mezami-ukraini-nardep/> (дата звернення 20.10. 2022 р.).
5. Наслідки війни: в Україні інфляція цього року перевищить 30%. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3533894-naslidki-vijni-v-ukraini-inflacia-cogoric-perevisit-30.html> (дата звернення 20.10. 2022 р.).